

PUNTS PER PUNTS

5

Curs de valencià inicial A2 de
la Universitat d'Alacant i *Información*



Universitat
d'Alacant

Fascicle 5. El verb *poder* en present

Jo **puc**
Tu **pots**
Ell o ella **pot**
Nosaltres **podem**
Vosaltres **podeu**
Els o elles **poden**

Què pots fer amb el verb *poder*?

Saps que el verb *poder* sol anar seguit d'un infinitiu? Jo *puc córrer molt de pressa*.

1 Pots dir que eres (o no) capaç de fer alguna cosa:

-He estudiat Traducció i Interpretació i **puc** escoltar una conversa i traduir-la en veu alta immediatament.

-En la meua opinió, les persones no **podem** fer correctament més de dos coses alhora.

-Aquell artista **pot** pintar quadres meravellosos!

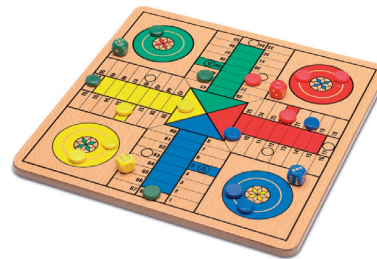
Saps que en valencià escrivim *immediatament*, *immòbil*, *imminent* o *immune* sempre amb *mm*? El grup *nm* només apareix en les paraules *enmig* i *tanmateix*.

Saps que *alhora* significa 'al mateix temps'? En canvi, l'expressió *a l'hora de* significa 'quan és el moment de': *A l'hora de sopar van vindre Àngela i Mireia alhora*.

Ací t'ofereim un llistat amb accions que pots (o que no pots) fer:

parlar (castellà, gallec, èuscar...)
llegir (un llibre, una revista, un periòdic...)
cuinar
caminar
fer
cantar (una cançó, una melodia...)
pintar (un quadre, un dibuix...)
escriure (una carta, una redacció, una novel·la...)
ballar
dutxar-te
dormir
prendre (un café, un gelat...)
menjar
beure
llavar (el cotxe, la roba...)
comprar (menjar, roba, llibres...)
pagar (rebuts, factures...)
escoltar (música, la ràdio...)
conduir
anar o vindre
arribar
tornar
aconseguir (un premi, un objectiu...)

jugar (a escacs, a parxís, a bàsquet, a futbol...)
començar o acabar
obrir o tancar (una porta, una finestra, una caixa...)
entrar o eixir
donar o rebre (un regal, un obsequi...)
guanyar o perdre
encendre o apagar (els llums, un ciri, un foc...)
trobar
esperar
ajudar...



Saps que, del llistat anterior, la *x* de les paraules *dibuix*, *deixar*, *eixir* i *caixa* sona com la *sh* de *Shakespeare*? En canvi, la *x* de les paraules *dutxar-te* i *parxís* sona com la *ch* de *Chaplin*.

Recorda que si no coneixes alguna paraula pots consultar el Diccionari Normatiu Valencià de l'AVL: www.avl.gva.es/dnv. O, si necessites saber la traducció al castellà, pots anar al Portal del Salt: <https://salt.gva.es/saltdics>



ORAL

Exercici 1.

Parla amb mi! A partir de la llista anterior i dels coneixements que has adquirit en els fascicles anteriors, digues cinc coses que eres capaç de fer i pregunta'm si jo també sóc capaç de fer-les. Ací en tens un exemple:

Puc parlar quatre llengües. I tu, quantes llengües **pots** parlar?

Fascicle 5. El verb *poder* en present

Exercici 2.

Transforma les frases usant el verb *poder*, com pots veure en l'exemple:

Miquel fa un arròs a banda boníssim: Miquel **pot** fer un arròs a banda boníssim.

a) Nosaltres estudiem més de tres hores diàries.

b) Tu entres en ma casa sense demanar permís.

c) Elles maquillen molt bé.

d) Andrea és molt feliç amb Joan.

e) Jo només veig els meus amics de nit.

f) Vosaltres escriviu articles molt interessants.

El verb *poder* també pot funcionar sense infinitiu amb el mateix significat:
-Mireia estudia i treballa. **Pot** amb tot!
-Estic esgotat. Durant l'excursió he caminat quinze quilòmetres i no **puc** més!
-L'entrenador ens ha dit que nosaltres **podem** més que l'altre equip.
-No et desanimes! Si vols, **pots**!

2 Pots prohibir o permetre alguna cosa:

-No es **pot** portar menjar de casa en este restaurant.

-Marc sí que **pot** fer-ho perquè és celiac.

-Marta, no **pots** arribar a casa més tard de les onze perquè tens quinze anys.

-Les teues germanes **poden** arribar més tard perquè són majors que tu.

Exercici 3.

Completa estes frases amb el verb *poder*.

a) He complit diu anys. Ja _____ votar.

b) Per favor, calla. No _____ interrompre la classe cada cinc minuts.

c) No es _____ avançar perquè hi ha línia contínua.

d) Li assegure que nosaltres _____ entrar per esta porta perquè treballem ací.

e) No es _____ cremar sarments a l'estiu.

Saps que en valencià diem *calla*, sense cap pronom? No *calla* ni *davall* l'aigua! Això ocorre també amb el verb *caure*: *Vés a espai, no caigues!*

T'has fixat que en molts llocs públics (trens, parcs, al carrer...) hi ha moltíssims senyals de prohibicions? A continuació t'oferim un llistat de coses que no pots fer en alguns llocs:

- No es pot fumar en tot el recinte
- No es pot menjar en la biblioteca
- No es poden beure refrescos a classe
- No es poden fer fotos ni gravar vídeos en el museu
- No es pot encendre foc en la serra
- No es pot parlar ni fer soroll durant la conferència
- No es poden usar aparells electrònics durant l'examen
- No es pot tocar
- No es pot entrar amb gossos
- No es pot passar
- No es pot acampar en el parc natural

- No es pot aparcar davant del gual
- No es poden posar els peus damunt del seient
- No es pot tirar brossa

La e de paraules com *museu*, *serra* o *conferència* és oberta, és a dir, es pronuncia amb la boca quasi tan oberta com quan pronunciem una a.

Saps que *gual* és una vorera habilitada perquè els vehicles puguen entrar als garatges? Com en castellà (*vado*), és una metàfora, ja que *gual*, en principi, fa referència a la part d'un riu ferma i poc profunda, per la qual es pot passar caminant.



Exercici 4.

Seguint la informació que t'hem oferit més amunt, digues què representa cada senyal:

a)



b)



c)



d)



e)



f)



Saps que la paraula *senyal* és masculina? Els senyals de trànsit, el senyal de la creu, etc.

3 Pots demanar permís per a fer alguna cosa:

-Perdone, hem arribat tard. **Podem** entrar a classe?

-Disculpeu. **Poden** jugar els xiquets amb vosaltres?

-Vull fumar, però fa fred al balcó. **Puc** fumar ací dins?

La paraula *ací* ens permet situar les coses en l'espai. Usem *ací* o *aquí* per a dir que una cosa està pròxima a nosaltres, *ahí* si està a una distància intermèdia i *allí* o *allà* si es troba en la llunyania:

proximitat	posició intermèdia	llunyania
ací o aquí	ahí	allí o allà

Exercici 5.

Com demanaries permís si et trobares en les situacions que et proposem tot seguit?

- Estàs a classe i t'entra molta pixera.
- Vas al zoològic, et fan molta gràcia els micos i vols alimentar-los.
- Estàs al treball i una urgència t'obliga a eixir abans.
- Vols eixir de festa fins a tard i tos pares encara no ho saben.
- Com sempre, vols aparcar en el gual per comprar loteria, però hui hi ha un policia.
- Participes en un debat i sents que el moderador s'ha oblidat de tu.

4 Pots indicar la possibilitat que passe alguna cosa:

-Si el cel continua ennuolat, **pot** ploure esta nit.

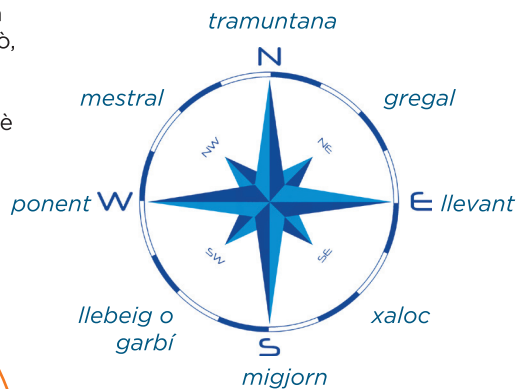
-Amb eixos mals hàbits que té, **pot** caure malalt en qualsevol moment.

-Amb este oratge, **pot** ocórrer una desgràcia.



Normalment ens interessa saber quin oratge farà els pròxims dies i, per això, pronostiquem possibles situacions meteorològiques. Ací et mostrem un llistat de paraules i estructures perquè pugues parlar del temps:

bon temps (o bon oratge)
mal temps (o mal oratge)
sol
cel ras
pluja (ploure)
núvols
boira o blanura
plugim
ruixat
tempesta
plovisqueig (plovisquejar)
aiguaneu
neu (nevar)
granissol o pedra (pedregar)
calor



fred
reixiu o rosada
rosada blanca
vent de llevant, de ponent,
de tramuntana o de migjorn.

Exercici 6.

Relaciona les frases amb les imatges.



- Hui, amb esta solanera, pot fer una calor de mil dimonis.
- No podem conduir perquè hi ha una boira molt densa.
- Eixos núvols tan negres presagien que pot ploure molt.
- Amb esta ponentada no podem eixir de casa. Quin vent!
- No sigues cabut! Està pedregant, ara no pots eixir a córrer!

Saps que solanera o solana signifiquen 'sol molt fort'? D'altra banda, la boira o la blanura es refereix a les partícules d'aigua en suspensió que dificulten la visibilitat.

En les frases anteriors, ha aparegut en dos ocasions el verb **eixir** en infinitiu. Este verb és molt usual, significa el contrari de **entrar** i en present es conjuga així:

Jo **isc**
Tu **ixes**
Ell o ella **ix**
Nosaltres **eixim**
Vosaltres **eixiu**
Els o elles **ixen**

Exercici 7.

Ompli els buits d'estes frases amb els verbs *poder* i *eixir* en present:

- Lidia és una amant del muntanyisme: sempre que _____, _____ a caminar per la serra.
- Escolta, Jordi: _____ parlar un moment? A quina hora _____ de la faena?
- Espereu-me, que _____ ja de casa i crec que _____ arribar en deu minuts.
- Amics, si _____ de festa pel barri, _____ avisar-me?
- Els han dit que si se n' _____ de classe, ja no _____ tornar a entrar.
- Pere i jo no _____ estar contents perquè no _____ en la foto.

Exercici 8.

Fixa't en els mapes de la previsió de l'oratge per als pròxims dies. Conta'ns en veu alta si hi ha possibilitat que ploiga, faça vent o llua el sol des de hui fins al cap de setmana.



5 Pots demanar favors:

-Marina, **pots** passar-me la sal i el pebre?

-He oblidat el portamonedes! Per favor, **pots** deixar-me cinquanta cèntims per a la màquina de begudes?



Com pots vore, **portamonedes** és una paraula composta formada a partir d'un verb (*portar*) i d'un substantiu (*monedes*). Ací tens unes altres paraules que es formen de la mateixa manera: *trencanous*, *obriandres*, *llevataps*, *llevaneu*, *para-xocs*, *trencaclosques*, *guarda-roba*, *gratacel*, *para-sol*, *gira-sol*, *parabrisa*, etc.

Saps que les paraules *guarda-roba*, *para-xocs*, *para-sol* i *gira-sol* duen guionet? Això ocorre en estes paraules compostes quan el segon element comença per *r*, *s* o *x*, per a evitar confusions en la pronúncia.

Exercici 9.

Completa les oracions amb les paraules compostes que has pogut llegir més amunt:

- L'Ajuntament de Torrevella ha subhastat la _____ que havia adquirit en l'anterior legislatura per l'escàs risc de nevades.
- Per culpa d'una xicoteta col·lisió, he hagut de substituir el _____ del cotxe perquè se'm va clivellar. Per sort, el _____ va evitar mals majors.

- c) A la meua xiqueta li encanta muntar i desmuntar els _____. És el joguet que més li agrada!
- d) Ha bufat una ràfega de vent de llevant i se'ns ha envolat el _____.
- e) Els _____ de Benidorm són impressionants. Fa vertigen inclús vore'ls des de baix.
- f) Estic renovant els utensilis de cuina: he comprat un _____ per a les nous, un _____ per a les botelles de vi i un _____ per als pots en conserva.



Saps que *subhastar* i *subhasta* s'escriuen amb *h* intercalada?

Saps que *vertigen* fa referència a l'alteració del sentit de l'equilibri que provoca la sensació de poder caure?

Saps que *clivellar* (igual que *clivillar* i *badar*) significa 'fer-se una fissura en una superfície o en un objecte', per exemple, en un plat o una botija? Esta fissura pot rebre el nom de *clivell*, *clivill* o *badall*.

Si vols fer peticions, t'aconsellem que digues *per favor* com a fórmula de cortesia. A continuació, t'oferim unes altres expressions freqüents que pots usar quan demanes algun favor o quan te'l demanen a tu:

Quan demanes un favor	Quan et demanen un favor
<i>Series / Seria tan amable de...</i>	<i>I tant! / Clar que sí! / Per descomptat!</i>
<i>Podries... / Podria...</i>	<i>Amb molt de gust</i>
<i>Perdona / Perdona / Disculpa / Disculpe</i>	<i>No puc, ho sent</i>
<i>Gràcies / Moltes gràcies / Moltíssimes gràcies</i>	<i>De ser</i>

Exercici 10.

Et proposem tres situacions diferents. Completa els diàlegs amb el verb *poder* en present:

a) Al supermercat:

- Per favor, _____ donar-me descomptes per a la pròxima compra?
- No _____, ho sent. Nosaltres només _____ donar descomptes si la compra supera els 20 euros.
- D'acord, gràcies igualment.

b) Al carrer:

- Bon dia, disculpe'm. _____ dir-me quina hora és?
- És clar que _____. Són les dotze.
- Moltes gràcies.

c) A casa d'un amic:

- Pere, _____ donar-me un got d'aigua?
- Sí, i tant que _____. Però no _____ ser embotellada, ha de ser de l'aixeta.
- De l'aixeta? Home, si no hi ha més remei...



Saps que *l'aixeta* és el mecanisme que ens permet obrir i tancar l'aigua d'una pica, un lavabo o una banyera?

Exercici 11.

Uneix cada frase feta amb el significat que creus que li pertoca:

- | | |
|---|--|
| a) Ja pots xiular, si l'ase no vol beure. | 1. Els parents encara que tinguen disputes tendeixen a reconciliar-se i defensar-se. |
| b) La sang no es pot tornar aigua. | 2. No poder oblidar alguna cosa. |
| c) No poder tragar a algú. | 3. Inutilitat d'insistir a qui no et vol fer cas. |
| d) No poder amb l'ànima o no poder dir ni fava. | 4. Ser dos persones amb els mateixos defectes o mateixos gustos. |
| e) No poder llevar-se del cap alguna cosa. | 5. Estar molt cansat. |
| f) Poder alçar el dit al cel. | 6. No poder suportar a algú, tindre-li antipatia. |
| g) Poder dir missa. | 7. Sentir-te satisfet amb els teus assumptes. |
| h) Poder donar-se la mà. | 8. Dir alguna cosa sense que importe o es tinga en compte. |

Solucions:

Exercici 2

- a) Nosaltres podem estudiar més de tres hores diàries.
 b) Tu pots entrar en ma casa sense demanar permís.
 c) Elles poden maquillar molt bé.
 d) Andrea pot ser molt feliç amb Joan.
 e) Jo només puc vore els meus amics de nit.
 f) Vosaltres podeu escriure articles molt interessants.

- d) Papa, mama: puc tornar hui a les tres de la matinada? Per favor, per favor, per favor!
 e) Disculpe: puc aparcar ací el cotxe un minutet mentre compre loteria?
 f) Perdona, senyor moderador: puc parlar ja o estic ací de mostra?

Exercici 3

- a) puc, b) pots, c) pot, d) podem, e) poden

Exercici 6

- a3, b1, c4, d2, e5

Exercici 4 (solució orientativa)

- a) No es pot encendre foc
 b) No es poden fer fotos ni es pot gravar en vídeo
 c) No es pot entrar amb gossos
 d) No es pot fumar
 e) No es pot beure ni menjar
 f) No es pot usar el telèfon mòbil

Exercici 7

- a) pot, ix, b) pots, ixes, c) isc, puc, d) eixiu, podeu, e) ixen, poden, f) podem, eixim

Exercici 9

- a) llevaneu, b) parabrisa, para-xocs, c) trencaclosques, d) para-sol, e) gratacels, f) trencanous, llevataps, obrillandes

Exercici 10

- a) pot (o pots), puc (o podem), podem, b) pot, puc, c) pots, puc, pot

Exercici 5 (solució orientativa)

- a) Perdona, professor: puc anar al lavabo? Estic pixant-me molt!
 b) Disculpe, senyora encarregada: puc donar menjar als micos?
 c) Puc eixir hui abans? Tinc una urgència a casa.

Exercici 11

- a3, b1, c6, d5, e2, f7, g8, h4

Agenda cultural

21 d'octubre, 10.00 h <https://s.ua.es/lliG>
 Fac. Filosofia i Lletres UA
 Conferència - "Escriure el País", amb l'escriptor Nel·lo Navarro.

22 d'octubre, 21.30 h <http://s.ua.es/KAbH>
 Guardamar del Segura
 Concert - Colnspiracions. Joan Amèric i Andreu Valor.

24 al 30 d'octubre <http://s.ua.es/FobS>
 Universitat d'Alacant
 Matrícula dels cursos - Introducció a les cultures i llengües anglesa, italiana, russa, alemanya i llengua de signes del valencià.

28 d'octubre, 17.00 h <https://s.ua.es/IAvs>
 Museu de la UA
 Conferència - "El món, un escenari: Shakespeare, el guionista invisible", per Jordi Balló.

UAenvalencia

culturaenlaUA

Autoria:

Juli Martínez Amorós (coordinador), Rosa Anna Guijarro Contreras i Maria Josep Domènech Sempere

Maquetació: Jesús Àngel López Ramón | www.masuno.es

Correu electrònic: puntperpunt@ua.es

Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i *Información*